

Astım Polikliniğinde Takip Edilen Astımlı Hastaların Reçete İçeriklerinin Değerlendirilmesi

Ebru Damadođlu, Cüneyt Saltürk, Murat Yalçınsoy, Belma Akbaba, Adnan Yılmaz, Esen Akkaya

Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Astım Polikliniğinde Takip Edilen Astımlı Hastaların Reçete İçeriklerinin Değerlendirilmesi

Bu çalışmanın amacı, astım polikliniğinde takip edilen astımlı hastaların reçete içeriklerini değerlendirmektir. 2002 yılına ait tüm reçeteler geriye dönük olarak incelendi. Astım polikliniğinde, astımlı hastalara yazılmış 8127 reçete çalışmaya alındı. Reçetelerin 5952'si (%73.2) inhale kortikosteroid, 4905'i (%60.4) uzun etkili beta-2 agonist, 2840'ı (%34.9) kısa etkili beta-2 agonist, 1327'si (%16.3) metil ksantin ve 1122'si (%13.8) lökotrien reseptör antagonisti içeriyordu. İnhalasyon kortikosteroidler en sık reçete edilen ilaç olup, bunları sıklık açısından uzun etkili beta-2 agonistler izliyordu. Analjezik, antibiyotik, mukolitik ve öksürük kesici ilaç içeren reçetelerin oranı sırası ile %8.5, %16.6, %13.6 ve %2.2 idi. Sonuç olarak, çalışmamızda antibiyotik ve mukolitik gibi bazı ilaçların yüksek oranda reçete edilmesi dikkat çekicidir. Buna karşın reçetelerin yüksek oranda antiinflatuar ilaç içermesi ulusal ve uluslararası uzlaşma raporlarının önerileri ile uyum göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: astım, reçete, inhale kortikosteroidler, beta-2 agonistler

Geliş tarihi: 05.03.2006

Kabul tarihi: 10.08.2006

ABSTRACT

The Evaluation of Prescriptions Written to Asthmatic Patients at Asthma Outpatient Clinic

The aim of the present study was to evaluate the prescriptions written to asthmatic patients at asthma outpatient clinic. All prescriptions of the year 2002 were retrospectively investigated. 8127 prescriptions written to asthmatic patients at asthma outpatient clinic were included in the study. 5952 (73.2%) prescriptions included inhaled corticosteroids, 4905 (60.4%) long acting beta-2 agonists, 2840 (34.9%) short acting beta-2 agonists, 1327 (16.3%) methyl-xanthines and 1122 (13.8%) prescriptions included leucotrien receptor antagonists. Inhaled corticosteroids were the most commonly prescribed antiasthmatic agents, followed by long acting beta-2 agonists. The proportions of prescriptions including analgesics, antibiotics, mucolytics and antitussives were 8.5%, 16.6%, 13.6% and 2.2% respectively. In conclusion, high rate of prescription of antibiotics and mucolytics in the present study is striking. However, the prescription of high amount of antiinflammatory drugs is in accordance with the suggestions of national and international guidelines.

Keywords: asthma, prescription, inhaled corticosteroids, beta-2 agonists

Received: 05.03.2006

Accepted: 10.08.2006

GİRİŞ

Astım, tüm dünyada yaygın olarak görülen ve her yaş grubunu etkileyen kronik bir hastalıktır [1,2]. Hastalığın artan prevalansına paralel olarak tedavide kullanılan ilaçları içeren reçete oranları da belirgin bir şekilde artmaktadır [3-5]. 1997 yılında ABD'de astımla ilgili ilaçları içeren reçete sayısının 30.5 milyondan daha fazla olduğu bildirilmiştir [6]. Tanı ve tedavide sağlanan gelişmelere rağmen hastalığın morbidite ve mortalitesi artmaktadır [7,8]. Astım tedavisinde yapılan hataların, artmış morbidite ve mortalitenin en önemli nedenlerinden biri olduğu bildirilmektedir [7].

Astım tedavisinde bir standardizasyonun saptanması amacıyla ulusal ve uluslararası uzlaşma raporları hazırlanmıştır. Bu raporlarda, astım patogeneğinde kronik enflamasyonun rolü ve buna bağlı olarak tedavide antiinflatuar ilaç kullanımının önemi belirtilmiştir [9-11]. Uzlaşma raporlarının yayınlanmasını takiben başta steroidler olmak üzere

antiinflatuar ilaç kullanımı belirgin olarak artmıştır [5,12]. Merkezimiz, astım poliklinik hastalarının yoğun bir şekilde takip edildiği bir hastanedir. Bu çalışmada, astım polikliniğinde takip edilen hastaların reçete içeriklerini değerlendirmeyi amaçladık.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışma, Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde yapıldı. 2002 yılında merkezimizde yazılmış tüm reçeteler geriye dönük olarak değerlendirildi. Astım polikliniği dışındaki polikliniklerde yazılan veya yatan hastalara ait olan reçeteler çalışma dışı bırakıldı. Astım polikliniğinde yazılan reçetelerin saptanmasında astım poliklinik protokol defterleri kullanıldı. Astım polikliniğinde bu dönemde görev yapan 18 uzman ve 2 pratisyen hekim tarafından yazılmış 8127 reçete çalışmaya alındı. Bu reçetelerin içerdiği tüm ilaçlar ve miktarları kaydedildi.

Yazışma Adresi: Doç.Dr. Adnan Yılmaz, Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi C Blok 26. Servis Maltepe İstanbul-Türkiye, Tel: +90 216 3058324, e-posta: adnandr_63@yahoo.co.uk

Tablo I. Reçetelerin ilaç içerik oranları

İLAÇ	REÇETE SAYISI	
	n	%
İnhale kortikosteroidler	5952	73.3
İnhale kısa etkili β -2 agonistler	2840	34.9
Uzun etkili β -2 agonistler	4905	60.4
Kombine preparatlar	897	11.0
Metil ksantinler	1327	16.3
Lökotrien reseptör antagonistleri	1122	13.8
Nazal steroidler	2444	30.1
Antihistaminikler	1329	16.4
Analjezikler	691	8.5
Antibiyotikler	1350	16.6
Mukolitik	1102	13.6
Öksürük kesici ilaçlar-ekspektoranlar	175	2.2
Antigribal ilaçlar	766	9.4
İpratropium \pm kısa etkili β -2 agonistler	349	4.3
Antiasitler- H2 reseptör antagonistleri	551	6.8
Vitamin preparatları	258	3.2
Kardiyak-antihipertansif ilaçlar	230	2.8

BULGULAR

2002 yılı süresince astım polikliniğinde, 4907 astımlı hastaya yazılan toplam reçete sayısı 8127 olup, hasta başına yazılan ortalama reçete sayısı 1.7 (1-6) idi. En sık reçete edilen ilaç grubu inhaler kortikosteroidler olup, tüm reçetelerin %73.3'ü bu ilaç grubunu içeriyordu. İnhaler kortikosteroidleri sıklık açısından %60.4 ile uzun etkili beta-2 agonistler izliyordu. Antibiyotik içeren reçetelerin oranı %16.6 olup, bu oran analjezik ilaç grubu için %8.5 olarak hesaplandı. Bu çalışmada reçete edilen mukolitik ilaçların oranı %13.6 olarak bulundu. Reçetelerin ilaç içerikleri Tablo I'de özetlenmiştir.

Bazı ilaçların kutu bazında reçete edilen toplam miktarları Tablo II'de gösterilmiştir. İnhaler kortikosteroid ilaç miktarı, kısa etkili beta-2 agonist miktarının yaklaşık 2.7 katı idi. Reçete başına ortalama ilaç miktarı inhaler kortikosteroid için 1.5, uzun etkili beta-2 agonist miktarı 0.94 ve kısa etkili beta-2 agonist miktarı 0.56 kutu olarak hesaplandı (Tablo III).

TARTIŞMA

Astım, yaygın görülen kronik bir hastalıktır. 1980'li yıllardan önce astım, hava yolu düz kaslarında kasılma ile karakterize bir hastalık olarak kabul edildiğinden bronkodilatör ilaçlar hastalık tedavisinde en yaygın kullanılan ilaç grubunu oluşturuyordu. Patogenezinde inflamasyonun rolünün anlaşılması, hastalığın tedavisinde antiinflamatuvar ilaçların özellikle de kortikosteroidlerin giderek artan oranlarda kullanımına yol açmıştır [2,5,12-15].

Bu çalışmada amacımız astım hastalarına yazılan reçeteleri, ilaç içerikleri açısından değerlendirmektir. Bulgularımız, merkezimizde astımlı hastalara en sık reçete edilen ilaç grubunun inhaler kortikosteroidler olduğunu göstermektedir. Sıklık açısından, inhaler kortikosteroidleri uzun etkili beta-2 agonistler izlemektedir. Gaist ve arkadaşları [5], 1991-1994 yılları arasında inhaler kortikosteroid kullanımında %52 oranında artış olduğunu bildirmişlerdir. Bu artış başka raporlarla da desteklenmektedir [12, 16]. Bizim çalışmamızda, reçete edilen inhaler kortikosteroid miktarı, kısa etkili beta-2 agonist miktarının yaklaşık 2.7 katı idi. Antiinflamatuvar ilaçların kullanımına bağlı olarak bronkodilatör ilaç gereksiniminin azalması ile reçete edilen kısa etkili beta-2 agonist miktarında azalma meydana gelmesi beklenmektedir. 1992-1995 yılları arasındaki ilaç kullanımının değerlendirildiği bir çalışmada, inhaler kortikosteroid kullanımındaki artışın, kısa etkili inhaler beta-2 agonist kullanımındaki artıştan 2.5 kat daha fazla olduğu rapor edilmiştir [15]. Bu sonuçlar, uzlaşma raporlarının önerileri doğrultusunda merkezimizde takip edilen astımlı hastalarda antiinflamatuvar ilaçların diğer ilaç gruplarına göre daha yüksek oranda reçete edildiğini göstermektedir. İnhaler kortikosteroid kullanımının arttığı konusunda çok sayıda çalışma bulunmakla birlikte, başta kısa etkili beta-2 agonistler olmak üzere bronkodilatör ilaç kullanımının da en az inhaler kortikosteroid kullanımı kadar arttığını bildiren yayınlar da bulunmaktadır [17,18].

Tablo II. Bazı ilaçların reçete edilen miktarları

İLAÇ	REÇETE SAYISI	TOPLAM MİKTAR (kutu)
İnhale kortikosteroidler	5952	12301
İnhale kısa etkili β -2 agonistler	2840	4564
Uzun etkili β -2 agonistler	4905	7648
Kombine preparatlar	897	1739
Metil ksantinler	1327	2015
Lökotrien reseptör antagonistleri	1122	2190

Çalışmamızda dikkat çekici bulgulardan biri metil ksantin grubu ilaçların reçete edilme oranındaki yüksekliktir. Çalışmamızda metil ksantin grubu ilaç içeren reçete oranı %16.3 bulunmuştur. Altı Avrupa ülkesini kapsayan bir çalışmada, bu grup ilaç içeren reçete oranının %0.8 ile %23 arasında değiştiği rapor edilmiştir [19]. Bir başka çalışmada, astım tedavisinde doktorlar arasında en çok tercih edilen 3 farklı ilaç kombinasyonunda da metil ksantin grubu ilaçların bulunduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada, 65 doktorun 8'inin ilk tercih ilaç olarak metil ksantini reçete ettikleri görülmüştür. Araştırmacılar bu çalışmanın sonucunda bu grup ilaçların uzlaşma raporlarının önerdiklerinden daha yüksek oranda reçete edildiğini bildirmişlerdir [17]. Ayrıca sonuçlarımız mukolitik ilaçlar ile antibiyotiklerin de merkezimizde astımlı hastalara yüksek oranda reçete edil-

Tablo III. Reçete başına ortalama ilaç miktarı (kutu/reçete)

İL AÇ	MİKTAR (kutu/reçete)
İnhale kortikosteroidler	1.5
İnhale kısa etkili β -2 agonistler	0.56
Uzun etkili β -2 agonistler	0.94
Kombine preparatlar	0.2
Metil ksantinler	0.3
Lökotrien reseptör antagonistleri	0.3

diğini göstermektedir. Birçok ÷lkede, bizim sonuçlarımıza benzer şekilde astımlı hastalarda antibiyotik kullanımının yaygın olduğu bildirilmiştir [1,20].

Sonuç olarak bu çalışmamızda astımlı hastaların reçete içeriklerini değerlendirmeyi amaçladık. Hastaların hastalık şiddeti konusunda bilgi edinme olanağı olmadığı için reçete içeriğı ile hastalık şiddeti arasındaki ilişkiyi değerlendiremedik. Bizim sonuçlarımız, antiinflatuvar ilaç kullanımını açısından uzlaşa raporları ile uyum sağlandığını, buna karşın başta antibiyotik ve mukolitik ilaçlar olmak üzere bazı ilaçların yüksek oranda reçete edilmelerinin dikkat çekici olduğunu göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Glauber JH, Fuhlbrigge AL, Finkelstein JA et al. Relationship between asthma medication and antibiotic use. *Chest* 2001;120: 1485-92.
- Jenkins MA, Hurley SF, Jolley DJ et al. Trends in Australian mortality of asthma, 1979-1985. *Med J Aust* 1988;149:620-4.
- Kesten S, Rebeck AS, Chapman KR. Trends in asthma and chronic obstructive pulmonary disease therapy in Canada, 1985 to 1990. *J Allergy Clin Immunol* 1993;92:499-506.
- Keating G, Mitchell EA, Jackson R et al. Trends in sales of drugs for asthma in New Zealand, Australia, and the United Kingdom, 1975-81. *BMJ* 1984;289:348-51.
- Gaist D, Hallas J, Hansen NCG, Gram LF. Are young adults with asthma treated sufficiently with inhaled steroids? A population-based study of prescription data from 1991 and 1994. *Br J Clin Pharmacol* 1996;41:285-9.
- Smith DH, Malone DC, Lawson KA et al. A national estimate of the economic costs of asthma. *Am J Respir Crit Care Med* 1997; 156:787-93.
- Allen-Ramey FC, Samet JM, Rand CS, Joseph CLM. Trends in use of inhaled corticosteroids for asthma management: 1994-1998. *Ann Epidemiol* 2004;14:161-7.
- Evans R, Mullally DI, Wilson RW et al. National trends in the morbidity and mortality of asthma in the US: Prevalence, hospitalization, and death from asthma over two decades: 1965-1984. *Chest* 1987;91:65-74.
- National Heart, Lung, and Blood Institute. International consensus report on diagnosis and treatment of asthma. *Eur Respir J* 1992;5: 601-41.
- Guidelines for the management of asthma: a summary. British Thoracic Society and others. *Br Med J* 1993; 306: 776-82.
- Warner JO. Asthma: a follow up statement from an international paediatric asthma consensus report. *Arch Dis Child* 1992;67:240-8.
- Jenkins MA, Hurley SF, Bowes G, McNeil JJ. Use of antiasthmatic drugs in Australia. *Med J Aust* 1990;153:323-8.
- Poluzzi E, Resi D, Zuccheri P et al. Use of anti-asthmatic drugs in Italy: analysis of prescriptions in general practice in the light of guidelines for asthma treatment. *Eur J Pharmacol* 2002; 58: 55-9.
- Neville RG, Pearson MG, Richards N et al. A cost analysis on the pattern of asthma prescribing in the UK. *Eur Respir J* 1999;14:605-9.
- Yılmaz A, Akkaya E, Gülmen S ve ark. 1991-1995 yılları arasında reversibl kronik obstrüktif havayolu hastalığının tedavisinde ilaç kullanımı. *Toraks Derneğı I. Yıllık Kongre Kitabı* 1996:57.
- Warner JO. Review of prescribed treatment for children with asthma in 1990. *BMJ* 1995;311:663-6.
- Gourgoulis KI, Hamos B, Christou K et al. Prescription of medications by primary care physicians in the light of asthma guidelines. *Respiration* 1998;65:18-20.
- Hallas J, Hansen NCG. Individual utilization of anti-asthma medication by young adults: a prescription database analysis. *J Intern Med* 1993;234:65-70.
- Jepson G, Butler T, Gregory D, Jones K. Prescribing patterns for asthma by general practitioners in six European countries. *Respir Med* 2000; 94: 578-83.
- Lagerlov P, Veninga CCM, Muskova M et al. Asthma management in five European countries: doctors' knowledge, attitudes and prescribing behaviour. *Eur Respir J* 2000;15:25-9.